

Andrei Plesu despre principii: surogate pentru lipsa de imaginatie a omului

de Cosmin Navadaru **HotNews.ro**
Sămbătă, 26 februarie 2011, 16:36 Life | Prin oraș

"Principiile sunt uneori cel mai înalt mod de a gândi al oamenilor care nu obișnuiesc să gândească. Când n-ai idei, faci rost de câteva principii și lucrurile merg de la sine", a explicat Andrei Plesu în cadrul unei întâlniri despre "morală, morale și printipuri", eveniment desfășurat la Institutul Cultural Român, săptămâna aceasta. "La capatul unei vieți care își are imprevizibilul ei, a rămâne cu două-trei principii este a rămâne în mână cu un schelet".

Câteva probleme de morală ridicate de calugari în Pateric (o colecție de învățături și de experiențe duhovnicești)

"Dacă nu te eliberezi de compasiune, n-o să ajungi niciodată monah". Dar asta a zis-o totuși un om care a fost un mare calugar. El vrea să spună că dacă nu mergi spre ținta opțiunii tale știind la un moment dat să te detasezi de tot, n-ai nici o șansă să o atingi.

"Se uita că cel care a spus "să nu precurviți!" a zis și "să nu judecați!". Gândiți-vă de câte ori pe zi judecam pe celălalt. Și asta în mod spontan, e aproape un fel de a fi al omului.

Câteva idei despre morală

- "Unii confundă morală cu jurisprudență: "Morală e să respecti legile". Nu este așa, pentru că nu există legi pentru câte lucruri trebuie făcute într-o viață de om. Legile se ocupă de ceea ce e legiferabil. Dar viața noastră, în general, nu e făcută din lucruri regiferabile".
- Filosofia lui Noica spune: "Dacă tocmai mergi spre rai și te întâlnești cu o caruță răsturnată și te oprești să o pui la loc pe roți (dar fiind în drumul spre rai), nu-ți faci treaba". Tot Noica aplică această idee spunând că **Mircea Vulcanescu, aflat în puscărie, a gresit când și-a sacrificat viața proprie salvând viața unui tânăr care era lângă el.**
- Nicu Steinhardt, în puscărie, recunoaște că a descoperit "virtutea de a minti": "Dacă nu-ți minteri anchetatorul, te comporți imoral".
- "S-a stabilit în anumite cercuri că e mai bine să fii judecat de toată lumea la sfârșit. Pentru că avem o imagine globală despre tot. În ultima clipă, el poate avea o răsucire de așezare spirituală care să modifice cu totul percepția asupra lui".
- "Calitatea morală se vede în felul cum un om se poartă cu ceilalți. Există oameni care au geniul comportamentului cu celălalt, care știu să reacționeze, să stimuleze, să accepte să facă un pas înapoi sau un pas înainte, care știu să facă dansul acesta care este viața zilnică, fără ostentație și iradiind o stare de bine. "A face binele" nu e strict a face fapte bune, ci a institui în jurul tău o rețea de oxigen, o permeabilitate la ceea ce e valoare."
- "Un domn în vârstă, pe o bancă, în grădina, a spus: morală este armonie cu natura. Domnul asta trebuie să fi fost indian! Pentru că așa arată în India veche conceptul legii morale. Legea morală înseamnă să fii în acord cu dharmă, deci cu ordinea superioară, cosmică a lucrurilor. Să nu o contrariezi, să nu o încurci, să mergi o dată cu mediul în care te afli, fără să pui piedici, fără să te extragi din el. Să intri în mecanism, să curgi o dată cu el.

Morală - între bine și rău: "Doamne, ajută-mă să nu-mi pun vreodată problema raului"

"Binele nu e același peste tot, raul nu este același peste tot: în unele țări trece de bine ceea ce în alta țară, în mod tradițional, trece de rău. Există însă ceva care e peste tot la fel: ideea că există o diferență între bine și rău, că unele lucruri sunt bune și unele nu sunt bune".

"Există o poveste despre o doamnă din aristocrația britanică. Ea spunea că se roagă în fiecare seară așa: "Doamne, ajută-mă să nu-mi pun vreodată problema raului". Pentru că dacă îți pui problema raului ești pe un teritoriu foarte periculos. Sancțiunea morală impune un fel de asumare a unei distincții clare între bine și rău."

Principiul - un surrogat pentru lipsa de imaginatie a omului

"Toti aveți în familie pe cineva care a ajuns la o vârstă matură: "eu am avut în viață 2-3 principii". Toti au principii!

Principiul vine de la un cuvânt latin care înseamnă, pur și simplu, "început". Cuvântul cu care începe Biblia este "in principio". Principiul e bun în măsura în care este o rampă bună de lansare a vieții tale și a judecăților tale.

Dacă ai principii, dacă crezi în funcție de ele, nu mai ai nevoie să ai gesturi, nu mai ai nevoie să ai inițiative, e suficient să le aplici. Ai 5, 8, 20 de principii și le execuți! Principiile gândite în felul acesta, ca niște reguli de fier care trebuie aplicate clipă de clipă, îți iau libertatea omului de a se mișca nuanțat.

În viața concretă, oamenii nu sunt așa de principiali. Toate ideologiile sunt principiale, toate utopiile sunt principiale. În viața concretă, oamenii sunt mai flexibili. Există și o intermitență a principilor: sunt momente când ai principii și momente când nu există așa ceva...

Uneori, lipsa de imaginatie trece drept tărnie de caracter sau principialitate. În general, Caragiale a avut intuiția că înseamnă să-ți ratezi viața și să-ți batjocorești inteligenta, invocând la nesfârșit "printipiile".

Schimb de scrisori între Paul Zarifopol și Caragiale (Zarifopol se afla la București, Caragiale în Berlin): Zarifopol i-a spus la un moment dat că "ar trebui totuși ținut cont de niște principii". Caragiale i-a răspuns: "Dragul meu! Se poate?!... Om bătrân și cu principii?!", subînțelegând că la capatul unei vieți care își are imprevizibilul ei, a rămâne cu două-trei principii este a rămâne în mână cu un schelet.

Principiile sunt uneori cel mai înalt mod de a gândi al oamenilor care nu obișnuiesc să gândească. Când n-ai idei, faci rost de câteva principii și lucrurile merg de la sine".

Principiul - între estetic și religios

- "Dacă există un mesaj al Evangheliei, acesta este mesajul unei etici dincolo de principii: Iisus stă de vorbă cu vameșii, stă la masă cu ei, iartă prostituatele, face lucruri care scandalizează lumea în care se mișcă, promite talharului de lângă el raiul..."
- "Nu se poate fără principii, dar ele trebuie să se rezume la o declarație. Altfel, se cade în estetică: "nu e frumos să faci așa"."
- "Principiile sunt niște repere, dar nu indică traseele de parcurs, nu indică accidente de parcurs. Ele nu sunt niște legi de tipul celor fizice: legea morală nu seamănă cu legea gravitației. Și o situație de viață nu este o ecuație."

Principialitatea în perioada comunistă

"Fără simț al împrejurărilor, fără experiența concretului, fără simpatie umană, fără o anumită mobilitate interioară, principiile duc la o lume geometrică de tipul celei în care s-a trăit până în '89 la noi".

"Pentru generația mea, cuvântul principial are rezonanțe care sper că pentru generația mai tânără au dispărut. Înainte de '89 existau "atitudini principiale", existau "relații neprincipiale" (iubirea cu cineva cu care nu aveai acte se numea o "relație neprincipială")".

"Nimic din ce trăim noi nu trimite la o lege!"

O lege se poate naște în două feluri:

- prin generalizare, prin inducție: pornind de la realități și acumulând mai multe fapte reale, scoatem la suprafață un principiu, o lege. "Ne uităm în jur, analizăm, punem în grup de cercetători să studieze statistic câteva mii de cazuri și la sfârșit tragem concluzia că legea optimă e cutare. Asta însă nu

Andrei Plesu
Foto: HotNews.ro

merge in morala. Pentru ca daca noi luam comportamentul individual, metabolismul direct al vietii drept materie prima pentru lege, ne smintim. Nimic din ce trim noi nu trimite la o lege!"

- **prin deductie:** deducem o lege dintr-un principiu care nu este imediat. "Religiile produc un cod moral pe aceasta cale. Exista un principiu suprem, o ordine suprema. Si din acea ordine deriva anumite principii, un anumit cod moral".

"Exista coduri morale care se nasc asa: "dom'le, la noi, cei mai multi insi prefera sa mearga goi". Deci: cine umbla imbracat incalca legea. Nu spun un lucru suprarealist: au existat si cred ca mai exista comunitati primitive care mor de ras cand apare unul imbracat. Asta inseamna un cod local. Despuierea este o conditie acceptata moralmente si existentialmente. Pentru ca e dedusa, mai exact este indusa dintr-un principiu de fapt.

Dar ca sa se nasca totusi o morala, eu pretind ca e nevoie de un principiu transcendent, un concept al ordinii din care sa deduci un tip de comportament si asta fac in general religiile.

Political correctness si teoria manipulationista

"Ideea ca nu exista posibilitatea pentru inteligenta omeneasca sa nu faca nici un progres in materie de cunoastere, pentru ca chiar cand omul e inocent, el de fapt e manipulat - asta e o teorie manipulationista. Noi credem ca avem o opinie sincera, dar de fapt suntem lucrati. Noi credem ca am ajuns la un adevar, dar de fapt am fost impinsi discret de niste gasti ciudate catre acel adevar - tipul asta de gandire relativista ma scoate din minti.

Si asta a dus si la un anumit tip de political correctness. Intrucat nu exista valori stabile si definitive, trebuie sa te comporți ca si cum n-ar exista valori. Mai exact ca si cum totul are aceeasi valoare. Aceasta omogenizare a valorilor produce pana la urma efecte spectaculoase.

De pilda: grija ca nu cumva in numele unui adevar sa faci discriminari periculoase si urate.

- Daca la un concurs de crainici de televiziune se prezinta noua destepti si un prost, tendita e sa-l iei pe prost. Pentru ca daca iei unul din aia destepti, se simte discriminat prostul.
- Daca se prezinta unul gras si unul slab, il iei pe ala care e mai complexat.
- Daca se prezinta trei filipinezi, patru negrese si sapte albi, cauzieni, e preferabil sa iei ori un filipinez, ori o chineza, pentru ca altfel esti rasist.

Tipul asta de a introduce acest fel de criterii in discernamantul cotidian mi se pare jignitor si fata de cei pe care vrea sa-i discrimineze pozitiv. Pentru ca cineva ales, deoarece e negru sau filipinez sau gras sau prost, e cineva jignit in structura lui intima. El vrea sa castige pe merite pure, nu pe discriminari pozitive."

REFERINTE | Andrei Plesu, despre *obsesiile de marinar* ale lui Titu Maiorescu si despre cum poti ajunge sa *te indoiesti ca Einstein gandea cu adevarat*
Andrei Plesu: *In Romania, daca a existat un samizdat, a fost samizdatul mancarii*
Andrei Plesu despre principii: surogate pentru lipsa de imaginatie a omului

Citeste mai multe despre [nicolae steinhardt](#) • [morala](#) • [andrei plesu](#) • [mircea vulcanescu](#) • [institutul cultural roman](#) • [i.l.caragiale](#) • [constantin noica](#)